

Årsberetning for DOF-Bornholm 2012

Foreningen har igen i 2012 haft et begivenhedsrigt år. Hvordan er det så gået? Jeg synes faktisk, der er al mulig grund til, at foreningens medlemmer giver sig selv et klap på skulderen. Vi har med fælles hjælp opfyldt samtlige 15 punkter i vores målsætning for året! Der er bl.a. ydet en stor indsats for flere af vores ynglefugle, overvågningen af øens fugleliv er optrappet, og vi har arrangeret en række fine ture og møder – også for offentligheden – for at udbrede kendskabet til Bornholms fuglefauna. På et punkt halter det dog. Vi har mistet en del af vore medlemmer. DOF-Bornholm har ved indgangen til 2013 godt 240 medlemmer mod 250 året før. Tendensen til færre medlemmer går igen på landsplan, og der vil bl.a. derfor blive lanceret nye hvervekampagner i den kommende tid. Vi er dog stadig en af de lokalafdelinger som har flest medlemmer i forhold til befolkningstallet. Og ikke mindst har vi den klart højeste procentdel aktive i forhold til vores medlemstal.

Som man oplever så mange andre steder, kniber det gevaldigt med at få flere ungdomsmedlemmer. I hele hovedforeningen er der nu bare 100 tilbage. I løbet af 2012 har vi dog set en positiv udvikling med dannelsen af en lille gruppe børn og unge, som sammen er kommet ud for at opleve, at det kan være sjovt at kigge på fugle. Lad os håbe, flere vil slutte sig til dem. Jeg vil i hvert fald opfordre jer til at kontakte Sune, hvis I kender nogen, som kunne være interesseret i at deltage på disse ture. Lokalforeningen støtter projektet helhjertet såvel moralsk som økonomisk. Der er ingen tvivl om, at det er vigtigt at ”plante et frø”, og forhåbentlig vil disse bornholmske børn huske deres gode oplevelser med fuglene i øens natur.

Et tiltag, som bl.a. havde til formål at lokke flere yngre medlemmer til, var oprettelsen af en facebook gruppe for DOF-Bornholm. Gruppen har endnu få medlemmer, men er selvfølgelig åben for alle, som vil dele en historie eller holde kontakt med andre bornholmske fuglekiggere. På internettet findes jo herudover vores seværdige hjemmeside på www.dof-

bornholm.dk som drives af Thomas og Sune. Den er altid et besøg værd og kunne i slutningen af 2012 fejre sin fireårs fødselsdag. Her er altid en spændende beretning fra felten, en turomtale eller praktiske oplysninger fra lokalforeningen. Det er også her man kan gense ældre numre af Gaddisijn eller få et overblik over de vigtigste bornholmske fuglelokaliteter. Som noget nyt fik vi i 2012 opfyldt et stort ønske fra mange, da der etableredes et online-galleri. Sidst på året lå her allerede omkring 700 fotos af en lang række arter. Alle er selvfølgelig velkomne til at bidrage med billeder til galleriet.

Til foreningens medier hører også lokalbladet Gaddisijn som er på 33. årgang. I 2012 kunne vores redaktør Lis Jensen oven i købet fejre sit tiårs jubilæum på posten. Hun har i de forløbne år givet bladet flere ansigtsløftninger, og det fremstår nu som et af DOF's flotteste lokaltidsskrifter. Som de fleste andre bornholmske fuglekiggere glæder jeg mig altid til at modtage bladet med posten og håber, at Lis har energi til at fortsætte mange år endnu. I år lykkedes det endeligt at få udsendt den stærkt forsinkede men også imødesete årsrapport for 2008. Vi har bl.a. i bestyrelsen drøftet fremtiden for denne arbejdskrævende publikation. Der er brug for flere skribenter, hvis vi skal indhente noget af det tabte, og det bliver et langt sejt træk. Indtil videre prøver vi dog at få i hvert fald et par årgange mere i trykken, men det er langt fra sikkert, årsrapporten overlever. Foreningens medieudvalg fortsatte sit arbejde i 2012 og mødes med jævne mellemrum for at drøfte strategien for at udbrede kendskabet til øens fugleliv. Dette foregår f.eks. ved at bidrage med små og store artikler til Bornholms Tidende, via vores hjemmeside, Gaddisijn og årsrapporterne.

To teams, som har leveret en stor indsats i 2012, er stor skallesluger- og uglegruppen. Her kan man virkelig tale om en kassesucces, som rækker langt ud i fremtiden.

Stor skalleslugergruppen, som består af seks mand, blev startet netop i 2012 på initiativ af Jan Riis-Hansen (som samtidig er artskoordinator for Stor Skallesluger), og de har virkelig lagt ud i stor stil. De har med materialer betalt af lokalforeningen bygget og opsat over 35 kasser alene i år. En virkelig flot præstation som jo også kommer øens ornitologer til

gavn. I samme ombæring er en del ældre redekasser blevet eftersat og udskiftet, så øen nu råder over hele 45 kasser. Denne hulrugende art har på Bornholm en af landets større bestande med små tyve par. Med de mange unger som allerede klækkes i de opsatte redekasser tegner fremtiden lys for arten, som nyder stor bevågenhed fra DOF's side. Netop i år lanceredes Projekt Fokuseret Fugleforvaltning, der har til formål at beskytte og ultimativt øge ynglebestanden af otte sjældne og truede arter, heriblandt stor skallesluger og perleugle sammen med sjældenheder som hedehøg, vandrefalk og kirkeugle. Når det skal undersøges, om kasserne bliver brugt af stor skallesluger, benyttes i øvrigt det samme hulkamera, som uglegruppen anvender.

Sidstnævnte gruppe har bestemt heller ikke ligget på den lade side i år. 20 nye perleuglekasser er det blevet til. Ud over at fremstille og ophænge de mange kasser har de utrættelige uglevenner igen investeret mange timer i at overvåge, om kasserne er beboede. Endelig følger de op på ynglesuccesen hos fuglene og ringmærker ungerne. Det kan derfor konstateres, at der i 2012 frembragtes mindst tre kuld perleugler svarende til sytten unger, som alle er blevet ringmærket. Et fremragende resultat. Hos sløruglerne, som også nyder godt af gruppens indsats, lykkedes det for fem par at producere 22 unger, som blev ringmærket. Herudover var der to kuld som forblev umærkede. Altså omkring 30 slørugleunger på Bornholm i 2012. Den flotte ungeproduktion til trods bliver der ikke boligmangel lige med det samme. Hele 60 redekasser hænger rundt omkring – primært hos øens landmænd. Såvel stor skallesluger som perle- og slørugle er arter, hvis bestande begrænses stærkt af manglen på egnede ynglesteder. Det uvurderlige arbejde de to grupper har lagt for dagen er således afgørende for, at vi kan oppebære så relativt store bestande, som tilfældet er. Og som allerede nævnt kan vi jo have glæde af kasserne langt ud i fremtiden og endda håbe på endnu stærkere bestande af de tre arter.

Som om det ikke var nok, har DOF-Bornholm været involveret i et projekt i Bodilsker og Poulsker Plantager som led i et Grønt Partnerskab. Over 100 frivillige, ulønnede arbejdstimer er blevet lagt for dagen. Dette har resulteret i yderligere 14 perleuglekasser og en flot orienteringstavle, som informerer om fuglelivet i området. Samlet set har vi i øvrigt nu 54

perleuglekasser hængende rundt omkring på øen. Vi har også været med til at udpege placeringen for det flotte handicapvenlige fugletårn, som nu står i området.

En årsberetning, hvor vores sjældne ynglefugles tilstand behandles, ville ikke være komplet uden at nævne vandrefalkene. De havde heldigvis også et rigtig godt år, hvor to nye par etablerede sig på Bornholm. Det efterhånden fastforankrede par som yngler på kystklipperne ved Slotslyngen fik fire unger på vingerne i år. Tidligt på året viste det sig at yderligere to falke havde udset sig en hylde i det nu nedlagte granitbrud ved Vang som yngleplads. Fundet blev i første omgang hemmeligholdt men i løbet af foråret opsattes skilte i bruddet som opfordrede til at holde afstand og orienterede om yngleparret – som nu tydeligvis havde æg i reden. I påsken skiftedes flere af foreningens medlemmer til at overvåge parret, hvis rede lå forholdsvis lettilgængeligt. Falkene, som stammer fra kysten ved Rügen, er ret unge (tre hhv. fire år), og måske derfor lykkedes det dem kun at opfostre en enkelt unge. Vores andet nye par har valgt Stubbeløkkebruddet. Disse fugle er endnu yngre og sandsynligvis ikke ynglemodne før 2013. De fik i hvert fald ikke unger i år. Tre par bornholmske vandrefalke er dog helt fantastisk, og noget som for bare en halv snes år siden var en utopisk drøm.

Den hellige grav er dog langt fra velforvaret for de to nye par. Stubbeløkken er jo et aktivt brud hvor der til stadighed arbejdes. Heldigvis er vi blevet mødt med stor velvilje hos ejeren NCC. De er stolte af deres nye logerende og har valgt at flytte deres aktiviteter i den mest kritiske periode for vandrefalkene. Vangbruddet ejes af kommunen, og her har man desværre mindre forståelse for, hvor sårbare fuglene er. Uforståeligt, da vi inden for EU har vedtaget, at arten kræver særlig beskyttelse. I et samarbejde med Realdania har regionskommunen allerede i 2011 påbegyndt projektet "Nyt liv i Vang Granitbrud", som har til formål at tiltrække et stort antal besøgende. Dette skal bl.a. ske ved at gøre området attraktivt for klippeklatring i store dele af bruddet og ved anlæggelse af stier oppe på kanten af de lodrette vægge. Begge dele er yderst uheldigt, hvis man vil bevare vandrefalken, foruden den lille præstekrave og stormmågerne, som ynglefugle i bruddet. Fuglene skal bare skræmmes af

reden nogle få minutter, mens de ruger, for at en krage kan nå at snuppe æggene. Det er Christian Lau og Jens Christensen fra bestyrelsen som kæmper falkeenes sag i projektgruppen. Ligger man i øvrigt inde med følsomme iagttagelser af arten, eller søger man information, er det netop Christian, der skal kontaktes – han nemlig er vores artskoordinator.

DOF-Bornholm er repræsenteret i flere andre sammenslutninger af naturbrugere. I Friluftsrådet sidder Kurt Pedersen og kæmper med at få de andre medlemmer til at forstå vigtigheden af at bevare en fuglerig natur. Det har bestemt ikke altid første prioritet i en kreds af bl.a. jægere, fritidsfiskere, bilentusiaster og orienteringsløbere. I Grønt Dialogforum som er et netværk af virksomheder og interesseorganisationer på Bornholm, der beskæftiger sig med miljørelaterede emner sidder Jens Christensen. Han er desuden koordinator for punkttællingerne her på øen, så kontakt ham hvis du ikke allerede har en rute. Desuden mødes vi hvert år med skovens folk i form Naturstyrelsen på Bornholm, som vi har et udmærket samarbejde med.

I vores egen lokalbestyrelse er der sket to større ændringer i 2012. For det første har vi fået et nyt medlem, idet Oluf Lou valgte at takke af. På bestyrelsens vegne vil jeg derfor takke Oluf for godt samarbejde – vi kommer til at savne din store viden om fugle. Vores nye bestyrelsesmedlem er My Størup, som tidligere har optrådt i denne rolle. Hun har i mange år haft en god kontakt til hovedbestyrelsen, hvilket jeg tror, vi kommer til at have gavn af, og hun har da også fungeret som repræsentantskabssuppleant allerede i år. Ud over lokalformanden er vores faste medlem af repræsentantskabet ellers Mogens Kofod. I forbindelse med generalforsamlingen 2012 skiftede DOF-Bornholm jo samtidig formand, idet Per C. Pedersen afsluttede fem gode år. Jeg vil her benytte lejligheden til endnu en gang at takke Per for hans utrættelige arbejde, som har været til stor gavn for foreningen. Heldigvis kan vi fortsat regne ham som en del af lokalbestyrelsen. Jeg er også glad for, at vi stadig kan trække på Kåre Kristiansen som kasserer.

En af de ting vi i bestyrelsen har arbejdet med i 2012 er opførelsen af et nyt fugletårn ved Kærgårds Mose. Det har i en årrække været et stort

ønske at få bedre udsyn over området, som også indbefatter Vallensgårds Mose. Dette kan bedst ske ved at bygge et tårn på sydsiden af moserne ved den nu nedrevne Kærgård. Det er efter en del fodarbejde lykkedes at få Naturstyrelsen med på idéen, og de har stillet et stykke jord til rådighed, ligesom de vil anlægge en parkeringsplads tæt på tårnet. Men penge har hverken de eller kommunen. I bestyrelsen er vi imidlertid meget opsatte på at få projektet realiseret og har derfor valgt at lægge 20.000 kr. på bordet. Prisen for hele herligheden løber dog op i omkring 140.000 kr., så i skrivende stund er en gruppe fra bestyrelsen i fuld gang med at søge forskellige fonde om at indskyde den manglende kapital. Hvis det lykkes os at fremskaffe pengene, kan vi allerede i løbet af 2013 have et nyt fugletårn på øen.

I sommers fik vi besøg af DOF's formand Egon Østergaard. Det blev en positiv oplevelse, hvor vi for alvor mærkede, at vi ikke er blevet glemt her ude i Østersøen. Han roste lokalforeningen for dens store antal aktive medlemmer og understregede vigtigheden af de mange timers frivilligt arbejde med f.eks. fugletællinger, medlemspleje og deltagelse i diverse naturfora. Vi fik samtidig vist ham noget af øens fine natur, hvor specielt Nexø Sydstrand imponerede. Endelig fik vi en god snak om foreningens fremtid og projekter.

Som tidligere beskrevet er vi jo en lille del af en forening med små 15.000 medlemmer. Dette tal forventer man vil ligge nogenlunde stabilt i den nærmeste fremtid. Hvis man skal kigge på den økonomiske side af sagen, råder DOF over en egenkapital på 2½ mill. kr. I 2012 ser dog ud til at der bliver et underskud på op mod 250.000 kr. til trods for, at man faktisk budgetterede med et overskud på 350.000 kr. Det bliver der formentlig rettet op på i 2013 hvor man håber på at tjene næsten ½ mill. kr. og dermed forøge egenkapitalen til omkring 3 mill. kr. En særdeles vigtig overenskomst kom i hus, da Egon Østergaard i september underskrev en ny ministeraftale med miljøminister Ida Auken. Den sikrer DOF seks mill. kr. over de næste fem år til registrering af både vores almindelige og mere sjældne ynglefugle. Samtidig forpligter vi os til løbende at stille resultaterne af overvågningen til rådighed for Miljøministeriet gennem initiativer som punktfugletællingerne og artskoordinator-netværket.

I denne forbindelse er det vel på sin plads at minde DOF-Bornholms medlemmer om at Caretakerprojektet i 2012 nåede til vejs ende. Dette storstilede overvågningsprojekt, som på Bornholm har været i hænderne på Per, har siden 2003 givet et stort indblik i fuglelivet i landets 200 vigtigste fugleområder. I den nærmeste fremtid nedlægges lokalitetsnetværket derfor, og dets sider på nettet lukkes efterhånden. Der vil dog fortsat være artskoordinatorer for de i alt 45 arter af mere usædvanlige ynglefugle, som er blevet udvalgt fra nationale og internationale lister. Men som sagt ophører lokalitetsovervågningen nu for at gøre plads for et nyt stort projekt: Atlas III. Dette skal levere helt opdateret dokumentation for den aktuelle udbredelse af alle ynglende fuglearter i Danmark, herunder tendenser i fuglearternes bestandsudvikling. Selve optællingsdelen kommer til at ske fra 2014 til 2017 og vil kræve et stort antal frivillige. Jens og Kåre fra bestyrelsen er udsete til at være lokalforeningens tovholdere.

Et helt unikt og rent bornholmsk overvågningsprojekt er vandfugletællingen som vendte et nyt blad i 2012. Her blev der nemlig for første gang optalt fugle langs øens kyster om sommeren. Det er bl.a. ederfuglenes bekymrende situation, som har ansporet tællingernes ankermand Mogens Kofod til at indføre denne forøgede kontrol med vores vandfugle takket være vores mange dygtige og aktive medlemmer. Det bliver spændende at se, i hvilken retning tallene bevæger sig, når vi om nogle år har noget at sammenligne med. For vintertællingen som jo ligger i januar var det utrolig nok 29. gang det lykkedes at få talt hele Bornholms kyst op. De første registreringer går helt tilbage til 1960'erne, hvor man talte fem år. I perioden 1981-93 blev der igen optalt systematisk og siden 1997 har vi hvert år trodset blæst og kulde for at notere kystnære bornholmske fugle.

I 2011 gennemførte DOF-Bornholm en omfattende undersøgelse af de bornholmske grøftekanter tilstand. Resultaterne er blevet overdraget til regionskommunens vejvirksomhed, som siden selv har sat en landmåler i gang med at efterprøve vores resultater og endda udvidet undersøgelsesområdet. Det siger noget, om den indsats vores 24

medlemmer har ydet, at denne landmåler faktisk har været fuldt beskæftiget med opmålinger af grøftekanterne i et år. I begge tilfælde fandtes flere betydelige skader på arealerne mellem vejkanten og de dyrkede områder. På et møde med vejvirksomheden i december i år drøftede vi så, hvordan kommunen vil reagere på resultaterne. Desværre er deres udgangspunkt alene, om der er risiko for skade på vejanlæggene. Der bliver derfor ikke skredet ind overfor ødelæggelser af miljøet på kommunens side af skellinjen. Man vil dog overvåge de strækninger med de værste overskridelser i fremtiden. Heldigvis har landmåleren taget en snak med landmændene om overskridelserne, og henstillet til at de rettes. Dette er blevet positivt modtaget, så forhåbentlig vil vi se bredere usprøjtede grøftekanter i fremtiden.

Vores overvågning af fuglelivet i Hundsemyre fik i år nyt liv i form af en femårig aftale om adgangstilladelse i fuglenes yngletid for en gruppe på fire af øens ornitologer. De tre foregående år har bragt flere overraskelser fra det ellers lukkede område, og vi følger med spænding udviklingen for svømmefuglene og ikke mindst kolonien af skarver. Tallene stilles til rådighed for Nationalt Center for Miljø og Energi.

DOFbasen gennemgik i 2012 den største omvæltning, siden vi begyndte at bruge den omkring århundredeskiftet. Alle indtastninger skal nu ske direkte på nettet. Som lokalkoordinator havde jeg frygtet, at det ville medføre vilde protester og mange problemer for brugerne med at finde ud af det nye system. Det er dog gået over al forventning, og udfasningen af indtastningsmodulet har faktisk medført langt færre nedbrud af basen. Vi har desuden fået flere nye indtastere, således at vi har rundet hundrede mere eller mindre aktive bidragydere. I 2012 nåede vi i øvrigt op på 50.000 iagttagelser alene fra Bornholm – det svarer til næsten 140 hver eneste dag året rundt. Også på dette område har lokalforeningen nogle af landets mest aktive medlemmer.

Som nævnt indledningsvis lykkedes det igen i år de syv medlemmer af ekskursionsudvalget at sammensætte en flot palet af spændende ture. Samlet set havde vi 200 deltagere på vores småture, hvoraf der stort set afvikles en hver måned. Vi besøgte i løbet af året Rutsker Højlyng,

Ekkodalen, Hundsemyre, Bokul, Ertholmene, fuglefjeldene ved Slotslyngen, Nexø Sydstrand, Svaneke, Galløkken, og kysten syd for Hasle. Vi bestræber os på at variere tilbuddene til foreningens medlemmer, og turene var da også fint fordelt geografisk, lige som vi benyttede os af tolv forskellige turledere. Hertil havde vi to sterture til Sverige i 2012, som gik til hhv. Hornborgasjön og Öland. Jeg havde selv fornøjelsen af at være turleder på dem i selskab med Thomas, Karsten og i alt 30 deltagere. Hertil fik vi afholdt fire aftenmøder som også altid er velbesøgte. Som altid modtager vi gerne forslag til steder hvor vi kan afholde fugleture i fremtiden. Dette kan f.eks. ske ved at kontakte Hanne Tøttrup som samler trådene i udvalget. Vi havde selvfølgelig også en tur på DOF's landsdækkende arrangement Fuglens Dag, hvor Eilif viste rundt i Stampen. Endelig var der mulighed for at deltage i det årlige tredages fuglekursus med Klaus Malling Olsen, som lå i starten af oktober.

Selv om mange af foreningens medlemmer var stærkt involveret i flere af de aktiviteter, jeg allerede har beskrevet, blev der – måske overraskende nok – også tid til at kigge på fugle i 2012. Mon ikke mange i virkeligheden vil huske året for nogle af de rigtig gode fugleoplevelser vi fik. Årets startede stærkt med en stationær Thorshane i Listed Havn og en superflot Rødhalsed Gås ved Humledal. Begge må betegnes som rene publikumsmagneter som mange bornholmere fik glæde af. I april flyttede en Sule meget uventet ind på Ertholmene. Den blev her resten af året og var ofte på visit ved Bornholms østkyst. I april var der desuden to Sorthovede Måger og to Hærfugle, mens årets første SU-fund var en Citronvipstjert 2. maj ved Nexø. Juni bød på fire Drosselrørsangere, og 19. august opdagedes årets andet SU-fund i form af en Korttået Lærke på Raghhammer. Ellers bød andet halvår ikke på de store overraskelser bortset fra to nye arter for landet – men det var jo på Christiansø. Endelig bør det nævnes, at det lykkedes for Baltisk Sildemåge, som er vores klart sjældneste ynglefugl, at få unger på vingerne i år.

Vi nærmer os slutningen af denne beretning om lokalforeningens virke i 2012. Inden jeg runder mit første år som formand af vil jeg dog takke alle, der har ydet en indsats i 2012. Og dem er der jo heldigvis mange af som allerede nævnt nogle gange. Det er en fornøjelse at se, hvor godt DOF-

Bornholm fungerer, og hvor mange flotte resultater vi kan levere. Så hermed en tak til alle der har deltaget i et overvågningsprojekt, siddet i et af vores udvalg, vist et ungt menneske at det er fedt at kigge på fugle, banket en redekasse sammen, skrevet til Gaddisijn eller årsrapporten, skaffet et nyt medlem, arrangeret en fugletur, vedligeholdt vores hjemmeside, talt fuglenes sag, indtastet sine obs på DOFbasen eller simpelthen bare været en god kammerat.

På bestyrelsens vegne
Carsten Andersen
Formand DOF-Bornholm.